יורשיה [א]יורשי כתובתה חייבין בקבורתה אמר אביי אף אנן נמי תנינא [א]אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן ואין חייבין בקבורתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואיזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם אמר רבא ולימא אח אני יורש אשתו אין אני קובר אמר ליה אביי משום דבאין עליו משני צדדין אם אחיו יורש יקבור את אשתו אם אינו קובר את אשתו יתן כתובתה אמר ליה הכי קא אמינא אח אני יורש את אשתו אין אני קובר ואי משום כתובה [ב]לא ניתנה כתובה לגבות מחיים מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה בית שמאי [ב]ושמעינן להו לב"ש דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי דתנן [ג]מתו בעליהן עד שלא שתו בש"א נוטלות כתובה ולא שותות ובה"א או שותות או לא נוטלות כתובה או שותות [1]והביא האיש את אשתו אל הכהן אמר רחמנא וליכא אלא [ג]מתוך שלא שותות לא נוטלות כתובה בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות ואמאי ספיקא הוא ספק זנאי ספק לא זנאי וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי קסברי בית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי והא בעינן כשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי וליכא אמר רב אשי יבם נמי כאחר דמי: שלח ליה רבא לאביי ביד רב שמעיה בר זירא ומי נתנה כתובה לגבות מחיים והתניא [ד]ר' אבא אומר שאלתי את סומכוס הרוצה שימכור בנכסי אחיו כיצד הוא עושה אם כהן הוא יעשה סעודה ויפיים אם ישראל הוא מגרש בגט ויחזיר

ואי

יורשיה יורשי כתובתה. אותן יורשים שיורשין כתובתה חייבין בקבורתה: **ואין חייבין בקבורתה.** דהא בעי למיתב כתובתה ליורשיה: **שיש לה שני יורשים.** דאיצטריך לתנא למיתני אותן יורשין שיורשין כתובתה ש"מ איכא יורשים אחריני בהדייהו דלא ירתי כתובתה: **אח אני יורש.** כתובה זו שאני יורש אין כאן מנדוניית אביה כלום אלא מאתים ותוספת שכתב לה אחי ואין אני יורש אותה אלא אחי: **יקבור את אשתו.** כמו שהיה הוא קוברה אם מתה בחייו ואפילו לא הכניסה לו כלום: **יתן כתובתה.** שהקבורה באה תחתיה: **לגבות מחיים.** כל זמן שהבעל חי ואני במקום בעל עומד שהייתי מלפה לכונסה: **מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה.** שדורש לשון הכתובה שכתוב בה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי דמינה דייקת לא ניתנה כתובה לגבות מחיים דהא אינה יכולה לינשא לאחר: **ב"ש היא.** ביבמות (א) בפרק האשה שהלכה דקאמרי ב"ש והלא מספר כתובה נלמד לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי והואיל והיא נישאת ע"פ עצמה שבאה ואמרה מת בעלי אף כתובתה גובה ע"פ עצמה: **ושמעי' להו לב"ש.** שמי שיש לו שטר חוב על חבירו הוא מוחזק בנכסי הלוה יותר ממנו: **כגבוי דמי.** והנכסים בחזקתה הלכך מינה קא ירית: **מתו בעליהן.** אכל הנשים שבעולם קאי שקינאו להן בעליהן ונסתרו ולא הספיק להשקותה עד שמת: **ולא שותות.** דבעינן והביא האיש את אשתו: **ספק זנאי.** והפסידה כתובה: **מידי ודאי.** מידי יורשי הבעל שהן ודאין בירושה: **כגבוי דמי.** והיא מוחזקת בנכסים יותר מהן ואין כאן מוציא מידי ודאי: **והא בעינן לכשתנשאי כו'.** אלעיל פריך סוף סוף הילך כתובה ניגבית מחיים שנוכל לבא עליו משני לדדים והא בעינן כו': **יבם נמי כאחר דמי.** וכיון שהתחילתה מיתת הבעל לינשא ליבם מאותה שעה זכתה בנכסים: **שלח ליה רבא לאביי.** לאחר שהשיבו על שאלתו ואמר ניתנה כתובת יבמה לגבות מחיים של יבם: **ביד רב שמעיה.** הוא היה שליח בתשובה זו: **ומי נתנה.** כתובת יבמה לגבות מחיים דיבם: **שימכור בנכסי אחיו.** לאחר שכנס את יבמתו ואמרן לעיל [פ:] כל נכסיו אחראין לכתובתה: **אם כהן הוא.** שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה: **יעשה לה סעודה.** יפה לפתותה במשתה היין: **ויפיים.** הימנה שתתן לו רשות למכור את העודף על כדי כתובתה[ה]: **ואם ישראל הוא.** שמותר להחזיר גרושתו: **מגרשה בגט.** ומגבה את כתובתה ומוכר מה שירצה ומחזירה ע"מ כתובתה הראשונה או אפי' רצה להחזירה מיד מוכר כל זמן שירצה שאין מעכבת מלמכור אלא יבמה לפי שאין היבם כותב לה כתובה ולא כתב לה דקנאי ודקנינא ואין כתובתה אלא על הראשון ומשום הכי מעכבא בכולהו דלמא משתדפי הני דמייחד לה ואע"ג דאמר לקמן (דף נה:) אישתדוף בני חרי טרפא ממשעבדי מ"מ אמרה איני רוצה לטרוח לב"ד אבל כתב לה כתובה כשמחזירה וכתב לה דקנאי ודקנינא לא מצית מעכבא. והא דתנן (גיטין דף נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אוקמינן[ו] באותן שלש שדות אחת שכתב לה בכתובתה ואחת שייחד לה בכתובתה ואחת שהכניסה לו שום משלה:

ולטעמיך

איזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין כו'. מיתורא דמתני' דייק אבל עיקר מתני' לא איירי בשומרת יבם אלא בסתם אלמנה דהא קתני מנכסי יתומין ושומרת יבם לית לה יתומין: **ולימא אח אני יורש כו'.** לפ"ה פריך שפיר אח אני יורש דאיני יורש מנכסיה כלום אלא מנה ומאתים של אחי הלכך אשתו אין אני קובר אבל לפי' ר"ת דנדוניא לב"ע בחזקתו אינו מיושב כל כך שהרי הנכסים של אשה היו וכן גם לפירוש הקונטרס למ"ד בחזקת יורשי הבעל צריך ליישב וצריך לפרש דהכי פריך ולימא אח אני יורש כלומר זכותו של אחי אני יורש כמו שהיה עושה הוא אם היה קיים אבל חובתו לא אירש כדאמר באלו נערות (לעיל דף לד:) הניח להן אביהן פרה שאולה משתמשים בה כל ימי שאילתה מתה אין חייבים באונסיה: **משום דבאין עליו משני צדדין אם אחיו יורש יקבור את אשתו.** כלומר אם באת לומר שאינו יורש כלום ממנה אלא מאחיו אם כן בעי למימר דהרי הוא כאילו אחיו קיים ולהכי לא באתה לידי גיבוי יקבור את אשתו כלומר יחשוב לגמרי כאילו הוא חי ויקבור אשתו כמו שהיה הוא קוברה ולפי זה דווקא בנפלה מן הנשואין ואם אינו קובר דלא חשיב כאילו הבעל חי א"כ באתה לידי גיבוי ויתן לה כתובתה: **מאן שמעת ליה** דאית ליה מדרש כתובה ב"ש. ולב"ה דלית להו מדרש כתובה ניתנה כתובה לגבות מחיים אע"ג דאינה גובה כתובתה קודם חליצה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה תחת כתובה וא"ת והא ב"ה נמי אית להו מדרש כתובה דמורו להורות כב"ש כדאמר בפ' האשה שלום (יבמות קיז. ושם) ולעיל סוף פ' נערה (דף נג. ושם ד"ה אמין) פירשתי ולפי מסקנא דשמעתין מלי דרשי ב"ה מדרש כתובה: **ושמעי'** להו לב"ש דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי. אף ע"ג דלאביי לית ליה דכגבוי דמי כדמשמע בהחולץ (יבמות לח:) דפריך לרבא מההיא דנפל הבית עליו ועל אביו בכתובה מודה דכגבוי דמי משום חילא כדאמר התם א"נ כתר דשמעה מרבא סברה: **שותות** והביא האיש כו'. משמע דבסדר המשנה גרסינן או שותות ולא כמו שהיה כתוב שם בספרים לא שותות ותימה דהתם עיקר מילתיה ולא פריך לה כלל: **והא** בעינן לכשתנשאי לאחר כו'. מצינו למימר דפריך לבית שמאי דנהי דאית להו לבית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי מיהו לענין זה מהני מדרש כתובה לכשתנשאי לאחר דלא יהיב לה קבורה מידי דהוי ארוסה דאע"ג דכגבוי דמי אין לה כתובה ומשני יבם נמי כאחר דמי ואי הוה גרסינן אלא הוה אתי שפיר דהדר ביה משינויא דלעיל ואתי האי טעמא נמי לבית הלל ומאו דרשי שפיר מדרש כתובה דכיון דכאחר דמי חשיב כאילו גבתה והחזירה לו הואיל והיא קאת בת גבייה אי נמי מצי למימר דלבית הלל פריך דלית להו כגבוי דמי אע"ג דס"ד דלית להו מדרש כתובה מ"מ פריך שפיר דהשתא ומה התם ביבמות לא בעו ב"ה למדרש כתובה כדי לגבות אלא מפסדי לה כתובה כ"ש הכא שיש לה להפסיד כתובה ע"י מדרש שיאמרו בית הלל שתפסיד: **יבם** נמי כאחר דמי. ואע"ג דבפ"ק דקדושין (דף יג:) אמר גבי ואיש אחר יקחנה דיבם לא מקרי אחר הני מילי בלשון תורה אבל בלשון חכמים איקרי אחר[ז]: **הרוצה** שימכור בנכסי אחיו. לפי שאינו יכול למכור ומכרו בטל לאלתר אפי' קודם שתבא לידי גבייה דהחמירו חכמים ביבמה לפי שלא כתב לה כל נכסי אחראין לכתובתיך ולכך תיקנו שאינו יכול למכור כלל שלא תצטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מן הלקוחות ואפי' ישאיר לה כנגד כתובתה אינו רשאי למכור השאר דחיישינן שמא יאבדו או ישתדפו השדות שישאיר וא"ת מ"מ מה מפסדת והא אמר לקמן דאי לית לה מראשון תקינו לה משני וי"ל דמפסדת שצריכה לחזור ולטרוף הלקוחות דאפי' אי לית לה מנכסי הראשון אלא משעבדי לא תקינו לה רבנן משני דאי לאו הכי מאי אהני ליה מה שכתובתה על נכסי בעלה הראשון: **מגרשה** בגט. וא"ת והואיל וטעמא משום דלא כתב לה דקנאי יכתוב לה ולא יצטרך לגרשה וי"ל שאין האשה מקפדת דניחא לה שיהו לה נכסי בעלה הראשון הואיל והם כל שעה בעין שאין רשאי למוכרם ואין לנו לכופה למחול דינה ופי' בקונט' והא דתנן בהניזקין (גיטין נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקימנא באותן ג' שדות והקשה ה"ר שמואל דכ"ש דשאר נכסים דלאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף נ. ושם) למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסי

כל

מסורת הש"ס

א) לעיל מג. לקמן לה:, ב) יבמות לח: סוטה כה. שבועות מח: [גיטין לז.], ג) [יבמות לח: סוטה כד.], ד) [הך תנא הוא רב וקרא כשמו רבי אבא עי' ערוך ערך רב], ה) בס"א נוסף: הראשונה, ו) [ב"ב מט:], ז) [עי' תוס' קדושין יג: ד"ה אבל ותוס' סוטה ה: ד"ה לאמר].

מוסף רש"י

אלמנה ניזונת מנכסי יתומין. דהאי נמי תנאי כתובה הוא את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותיך (לעיל מג.). **ואין חייבין בקבורתה.** אם מתה, שהרי יורשיה גובין כתובתה מיורשי הבעל ועליהן לקוברה, שהרי בעלה תחת כתובתה חייב בקבורתה, עכשיו שאינו יורשה היא תקבור עצמה (לקמן צה:). **מתו בעליהן עד שלא שתו.** כל אשה שקנא לה בעלה ונסתרה ומת עד שלא שתתה (יבמות לח:). **נוטלות כתובה.** ואע"פ שמא זינתה ואין לה כתובה, **ולא שותות.** דבעינן והביא האיש את אשתו וליכא (שם). **או שותות או לא נוטלות כתובה.** כלומר מתוך שלא שותות לא נוטלות כתובה (סוטה כד.). **וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי.** מידי יורשי הבעל שהן מוחזקין ודאי מוציאה זו כתובה מספק (יבמות לח:). **קסברי בית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי.** מי שיש לו שטר חוב על חבירו ושיעבד לו כל נכסיו, מוחזק בעל השטר בנכסים יותר מן הלוה והלכך כיון דנכסי ברשותיה קיימי הוו להו יורשי הבעל תובעין והמוציא מחבירו עליו הראיה ועליהן להביא ראיה שזינתה בסתירה זו ולאבדה כתובתה (סוטה כה.) דקסבר מי שהנכסים משועבדים לו ידו על העליונה והנכסים בחזקת בעל השטר עומדין כאילו הוא גבוי ועומד, לפיכך היא גובה מספק, שאינה באה להוציא מהם שתהא הראיה עליה להביא, אלא הם באים להוציא ממנה (שבועות מח:) וכיון שמת עמדו הנכסים מיד בחזקת האשה ויורשים קאתו לאפוקי מינה משום ספק זנאי, ולא אתי ספק ומוציא מידי ודאי, דאי לאו כגבוי דמי וטעמא משום דאתי ספק ומוציא מידי ודאי הוא, הוה להו למימר יחלוקו ונשוי ספק כודאי (יבמות לח:).

תוספות רי"ד

אמר אביי אף אנן נמי תנינא אלמנה נזונית מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן ואין חייבים בקבורתה יורשיה יורשי כתובתה חייבי' בקבורתה' איזהו אלמנה שיש לה שני יורשים הוי אומר זו שומרת יבם: מתני' הניח כספים ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. פירות תלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. פירות המחוברים לקרקע אמר ר"מ שמין אותן כמה הן יפים בפירות וכמה הן יפים בלא פירות והמותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו. והתלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכה. קדם הוא זכה קדמה היא ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה וכן לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה. גירשה אין לה אלא כתובתה. החזירה הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובתה.

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פכ"ב מהל' אישות הלכה י טור ש"ע אה"ע סימן קס סעיף ז:

ל ב מיי' פט"ו שם הלכה ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לג סעיף א וטוש"ע ח"מ סי' לז סעיף כד בהג"ה:

לא ג מיי' פ"ב מהלכות סוטה הלכה ז סמג עשין מח טור אה"ע סי' קטו וסימן קטה:

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן: במדבר ה טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ב"ש היא ביבמות. נ"ב דף קח.:

תוספות רי"ד (המשך)

פי' אם הניח אחיו או מעות או פירות תלושין ילקח בהן קרקע והיבם אוכל פירות. פי' היבמה כיון שכתובתה על נכסי בעלה הראשון כל נכסי המת הן אחראין לכתובתה ואע"פ שלא הניח אלא מטלטלין. ומתני' ר"מ היא דקסבר מטלטלי משתעבדי לכתובה הלכך זכה בהן היבמה לגבות כתובתה מהן וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות שכל נכסי המת כך הם ליבם כנכסי מלוג שכמו שנכסי מלוג אין לו לבעל עליהן אלא אכילת פירות ולא שיוכל למכור גוף הנכסים מפני שהן שלה כך היבם נמי בכל הנכסים שירש מאחיו אין לו עליהם אלא אכילת פירות ולא שיוכל למכור גוף הנכסים. מפני היבמה שמעכבת עליו ואע"פ שכל אשה דעלמא אין יכולה לעכב על בעלה מלמכור נכסיו אלא אם רצה מוכר היום ומחר אם תתאלמן או תתגרש אם לא תמצא בני חרי גובה מהן אבל כ"ז שהיא תחתיו אינה יכולה לעכב מכירתו התם הוא מפני שאין לאשה בנכסי בעל אלא שיעבוד כתובתה והי"ה כב"ח דעלמא מה ב"ח א"י לעכב ע"י מלמכור אלא מוכר ואם יבא לגבות חובו ואינו מוצא בני חורין הולך וטורף ממשעבדי ה"נ אשה יכול הוא למכור ואין יכולה לעכב ע"י שהרי אין לה על נכסיו אלא שיעבוד בעלמא ולא גובינא שלא נתנה כתובה לגבות מחיים. ואפילו אם ימכור שיעבודה קיים הוא הלכך יכול למכור חוץ מאותן ג' שדות א' שהכניסה לו שום משלו ושהכניסה לו מבית אביה ושייחד לה בכתובתה התם ודאי אם מכר מכרו בטל לגמרי אע"פ שיושבת תחתיו ועדיין לא הגיעה זמנה לגבות דכאילו הן שלה דמי ואין לו לבעל עליהן אלא פירות וכך הן כל נכסי המת אצל היבמה דמשעה שמת בעלה כבר זכתה האשה לגבות כתובתה מהן אלא שהיבם מעכבה מלגבות מפני שהוא רוצה ליבמה. וכיון דגבייתא אית לה עליהן עד שלא תגבה כתובתה מהן כולן ברשותה ואפילו שוין מאה מנה אינו רשאי למכור בהן כלל [illegible] לקרקע אר"מ שמין אותן [illegible] והתלושין מן הקרקע כל הקודם בהם [illegible] הלכך כל הקודם